

کمیسیون تلفیق تدوین سند چشم انداز

سند چشم انداز حوزه علمیه خراسان در افق ۱۴۱۴

(هجری شمسی)

سنـــد چشم‌انداز حـوزه‌علمیـه خـراسان درافـق۱۴۱۴

(هجری شمسی)

(ماموریت، مبانی و فروض اساسی، چشم‌انداز)

(کمیسیون تلفیق تدوین سند چشم‌انداز)

فهرست

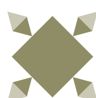
مقدمه:

بِسْمِ‌اللهِ الرَّحْمَنِ‌الرَّحِيم
وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُواْ كَآفَّةً فَلَوْلاَ نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَآئِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُواْ فِي‌الدِّينِ وَلِيُنذِرُواْ قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُواْ إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ.

(توبه: ۱۲۲)

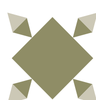
صلوات و سلام خدا و رسول خدا بر ارواح طیبه شهیدان خصوصاً شهدای عزیز حوزه‌ها و روحانیت.
سلام بر آنان که تا کشف حقیقت تفقه به‌پیش تاختند و برای قوم و ملت خود منذران صادقی شدند که بندبند حدیث صداقتشان را قطرات خون و قطعات پاره‌پاره پیکرشان گواهی کرده است و حقاً از روحانیت راستین اسلام و تشیع جز این انتظاری نمی‌رود که در دعوت به حق و راه خونین مبارزه مردم خود، اولین قربانی‌ها را بدهد و مُهر ختام دفترش شهادت باشد. آنان که حلقه ذکر عارفان و دعای سحر مناجاتیان حوزه‌ها و روحانیت را درک کرده‌اند، در خلسه حضورشان آرزویی جز شهادت ندیده‌اند و آنان از عطایای حضرت حق در میهمانی خلوص و تقرب جز عطیه شهادت نخواسته‌اند. حوزه‌های علمیه و علمای متعهد در طول تاریخ اسلام و تشیع، مهم‌ترین پایگاه محکم اسلام در برابر حملات و انحرافات و کجروی‌ها بوده‌اند.
علمای بزرگ اسلام در همه عمر خود تلاش نموده‌اند تا مسائل حلال و حرام الهی را بدون دخل و تصرف ترویج نمایند. اگر فقهای عزیز نبودند، معلوم نبود امروز چه علومی به عنوان علوم قرآن و اسلام و اهل‌بیت‌علیهم‌السلام به خورد توده‌ها داده بودند.
حوزه‌ها و روحانیت باید نبض تفکر و نیاز آینده جامعه را همیشه در دست خود داشته باشند و همواره چند قدم جلوتر از حوادث، مهیای عکس‌العمل مناسب باشند. چه بسا شیوه‌های رایج اداره امور مردم در سالهای آینده تغییر کند و جوامع بشری برای حل مشکلات خود به مسائل جدید اسلام نیاز پیدا کند. علمای بزرگوار اسلام از هم‌اکنون باید برای این موضوع فکری کنند.

برگرفته از پیام تاریخی حضرت امام خمینی‌ره
به حوزه‌ها، علما و روحانیت در ۱۳۶۷/۱۲/۰۳

فصل اول

کلیـــــات

الف) گزارش روند تدوین سند چشم‌انداز

پیرو بیانات رهبرمعظم انقلاب‌اسلامی حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای(مدظله‌العالی) مبنی بر لزوم تدوین سند چشم‌انداز برای حوزه‌های علمیه و ابلاغ مدیر عالی حوزه علمیه خراسان حضرت آیت‌الله واعظ‌طبسی(دامت برکاته)، جهت تنظیم چشم‌انداز بیست‌ساله حوزه علمیه خراسان، براساس بند چهارم از مصوبه جلسه ۴۹۷ و بند دوم از مصوبه جلسه ۵۶۴ مورخ شورای برنامه‌ریزی مدیریت حوزه علمیه خراسان، کمیسیون تلفیق تدوین سند چشم‌انداز با عضویت جمعی از فضلا، اساتید و برنامه‌ریزان با ریاست حضرت آیت‌الله علم‌الهدی(دام‌عزه) تشکیل گردید.

این کمیسیون با تشکیل چندین کارگروه جانبی، جمع‌آوری، مطالعه، تحلیل و بررسی کلیه «اسناد بالادستی و فراسازمانی، بیانات حضرت امام خمینی(قدس‌سره)، رهبر معظم انقلاب(مدظله‌العالی)، مراجع معظم تقلید و مدیر عالی حوزه خراسان» را در دستور کار خود قرار داد و در جهت دست‌یابی به نقشه دقیق‌تری از موضوعات و مسائل پیش‌رو، مصاحبه‌ها و نشست‌هایی را با بزرگان، اساتید و فرهیختگان حوزه برگزار کرد که پس از تحلیل محتوا در اختیار کارگروه‌های مربوطه قرار گرفت.

هم‌زمان و به موازات جلسات و فعالیت‌های کمیسیون تدوین سند چشم‌انداز، گروه‌هایی از فضلا و اساتید با همکاری جمعی از متخصصان هر حوزه، تدوین بیانیه مأموریت، مأخذشناسی کتب، مقالات و پایان‌نامه‌های مرتبط با حوزه علمیه و روحانیت، تدوین فرهنگ اصطلاحات به‌کاررفته در سند چشم‌انداز و اسناد مرتبط، فراتحلیل مستندات و منابع مرتبط با سند چشم‌انداز و تهیه و انتشار ویژه‌نامه «حوزه و نظام‌اسلامی» را به انجام رساندند.

اهم اقدامات:

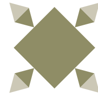
۱. برگزاری:
- افزون بر ۱۲۰ جلسه کارگروه منتخب و کمیسیون تلفیق تدوین سند چشم‌انداز به ریاست آیت‌الله علم‌الهدی (ریاست محترم کمیسیون)؛
- افزون بر ۱۰ جلسه با حجت‌الاسلام و المسلمین فرجام (مدیر محترم اجرائی حوزه)؛
-۵۵ مصاحبه و نشست تخصصی؛

۲. شناسایی و جمع‌آوری افزون بر ۳۵۰ سند و منبع برای تدوین سند چشم‌انداز؛
۳. اختصاص حدود ۱۰۰۰۰ نفرساعت کار برای تنظیم سند چشم‌انداز.

از رهگذر این تلاش‌ها و نتایج به‌دست‌آمده، پیش‌نویس سند چشم‌انداز حوزه علمیه خراسان تنظیم گردید که در مجموعه حاضر تقدیم می‌شود.

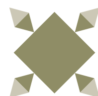
ب) مدل ترسیم سند چشم‌انداز حوزه علمیه خراسان

فصل دوم

بیانیه رسالت و ماموریت حوزه علمیه و روحانیت شیعه

مقدمه:

روحانیت و عالمان دینی که به حق شاگردان و ادامه‌دهندگان راه انبیا در جامعه امروزند. با علم و عمل و رفتار و روش زندگی خود دعوت‌کننده مردم به حق و آموزگاران دینداری آحاد جامعه‌اند.

حوزه‌های علمیه هم که مزرع علمای دین و پرورشگاه نهال‌های بالنده فقاهت است در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران وظیفه‌ای بس سنگین و سترگ را عهده‌دار هستند. بر اساس حدیث نبوی متواتر بین فریقین که «{إن}العلماء ورثه‌الانبیاء» (کافی /ج۱/ص۳۴) همان مسئولیت و بار امانتی که انبیاء الهی بر دوش داشتند، اینک بر عهده علما و روحانیت است.

رسالت و مأموریت حوزه علمیه و روحانیت را می‌توان در سه عنوان اساسی بیان کرد:

۱. تفقه در دین؛

۲. ابلاغ دین؛

۳. اقامه دین.

۱. تفقه در دین:

فهم دقیق، منسجم وکامل از دین اسلام بر پایه وحی و عقل و سخن و سیره پیامبر و امامان معصوم(ع) به‌عنوان کامل‌ترین برنامه‌ی رشد و تعالی انسان با رویکردهای توصیفی، تحلیلی، تبیینی و ... از مهم‌ترین رسالت‌های روحانیت شیعه می‌باشد.

روحانیت شیعه درساحت فهم دین باید به امور زیر بپردازد:

۱.۱. حفظ میراث علمی گذشتگان؛

۲.۱. مطالعات و تحقیقات بنیادین؛

۳.۱. برنامه‌ریزی و مدیریت پژوهشی در حوزه علوم و معارف‌اسلامی؛

۴.۱. احیای تمدن نوین اسلامی؛

۵.۱. بدست‌آوردن حکم موضوعات و مسائل نوظهور؛

۶.۱. پاسخ به پرسش‌های دینی؛

۷.۱. تکمیل و تصحیح علوم‌دینی؛

۸.۱. تولید و توسعه دانش و روش فهم دین؛

۹.۱. آینده‌پژوهی؛

۱۰.۱. مدیریت اطلاعات؛

۱۱.۱. تعیین استراتژی جامعه دینی برای رویارویی صحیح با تحولات آینده.

۲. ابلاغ دین:

تعلیم، تبیین و نشر علوم و معارف‌اسلامی و پاسداشت آنها در برابر برداشت‌های نادرست و

تبیین‌های ناصواب و تربیت نیروهای متخصص و آگاه به این معارف از رسالت‌های روحانیت شیعه است.
اهم فعالیت‌های حوزه علمیه و روحانیت شیعه در عرصه ابلاغ دین، عبارت است از:

۱.۲. تعلیم و تدریس

۱.۱.۲. تأسیس مدارس علمیه و مراکز آموزشی و مدیریت آنها؛
۲.۱.۲. جذب نیروهای مستعد برای آموزش‌های تخصصی علوم‌اسلامی؛
۳.۱.۲. آموزش علوم‌اسلامی به صورت تخصصی به منظور تربیت روحانیونی آگاه و کارآمد؛
۴.۱.۲. روزآمدکردن برنامه‌ها، شیوه‌ها و ابزار آموزش؛
۵.۱.۲. ارتقاء سطح دانش و مهارت روحانیون به منظور ایفای نقش بایسته؛
۶.۱.۲. مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی؛
۷.۱.۲. آموزش همگانی معارف‌اسلامی؛
۸.۱.۲. آموزش معارف‌اسلامی برای گروه‌های خاص (دانشگاهیان-فرهنگیان-دانش‌آموزان).

۲.۲. تربیت و تبلیغ

۱.۲.۲. تهذیب و تربیت نفوس و تتمیم مکارم اخلاق؛
۲.۲.۲. مشاوره و راهنمایی دینی؛
۳.۲.۲. مدیریت و برنامه‌ریزی فعالیت‌های فرهنگی؛
۴.۲.۲. تولید و نشر محصولات فرهنگی و کتاب‌های دینی برای سطوح مختلف سنی و علمی؛
۵.۲.۲. ارائه الگوهای زندگی دینی؛
۶.۲.۲. شناسایی معضلات اجتماعی و ارائه راه‌حل‌های مناسب؛
۷.۲.۲. آگاهی از هجمه‌های اعتقادی و فرهنگی به منظور مقابله با آنها؛
۸.۲.۲. دعوت پیروان سایر ادیان و مذاهب به مذهب تشیع؛
۹.۲.۲. جلوگیری از بروز انحرافات فکری با تبیین صحیح معارف شیعی؛
۱۰.۲.۲. شناسایی و ابطال افکار التقاطی؛
۱۱.۲.۲. برخورد با بدعت‌ها و خرافات؛
۱۲.۲.۲. تحکیم و تعمیق باورهای دینی مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام؛
۱۳.۲.۲. بررسی علل و عوامل دین‌ستیزی و دین‌گریزی و رفع آن؛
۱۴.۲.۲. ترجمه منابع دین، علوم و معارف‌اسلامی به زبان‌های مختلف؛
۱۵.۲.۲. جذب مخاطب و بالابردن گرایش‌های مذهبی؛
۱۶.۲.۲. اطلاع‌رسانی فعالیت‌های نهاد روحانیت.

۳. اقامه دین:

تحقق عینی اســلام در ابعاد مختلف (عقیدتی، تربیتـی، اخلاقی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاســی) در جوامع بشری، بر پایه قسط و عدل، نفی طاغوت، ایجاد و گسترش حکومت و تمدن اسلامی و زمینه‌سازی برای حاکمیت جهانی دین با ظهور امام عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است.

اهم فعالیت‌های حوزه علمیه و روحانیت شیعه در عرصه إقامه دین، عبارت است از:

۱.۳. امر به معروف و نهی ازمنکر؛

۲.۳. حفظ و تقویت نظام‌اسلامی؛

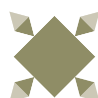
۳.۳. نظارت بر تصویب قوانین؛

۴.۳. قضاوت و دادرسی؛

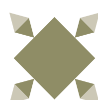
۵.۳. برگزاری مناسک دینی و مراسم مذهبی؛

۶.۳. مبارزه با فساد و بی‌عدالتی و رسیدگی به محرومین؛

۷.۳. احداث مساجد و تأسیس بنیادهای خیریه و عام‌المنفعه.

فصل سوم
مبانی و فروض اساسی

در تنظیم مبانی و فروض، اگرچه مراجعه به تمامی منابع و مآخذ مرجع، از قبیل قرآن کریم، مســـتندات روایی، آراء و نظـــرات علما و بزرگان و نیز بهره‌گیـــری از تجربه‌های دوره‌های تاریخی حوزه‌هـــای علمیه جداگانه می‌توانســـت مورد اســـتفاده و ملاک قرار گیرد؛ اما بـــه منظور اتقان و جامعیت مبانی، توافق شـــد آراء و اندیشه‌های مقام معظم رهبری(مدظله‌العالی) به دلیل جامعیت در همه ویژگی‌های یادشـــده، دربردارنده مترقی‌ترین نظرات مطرح‌شده درباره حوزه‌های علمیه و حجیت فرموده‌های ایشان، مبنای تنظیم مبانی قرار گیرد.

۱. مبانی تدوین سند چشم‌انداز

مبانی موردنظر در تدوین چشم‌انداز حوزه به شرح زیر است:[۱]

۱.۱. شمول چشم‌انداز نسبت به آینده نظام و کشور :

«ترسیم چشم‌انداز از سوی روحانیت محدود به حوزه نیست و افق آینده نظام و کشور را نیز در برمی‌گیرد.»[۲]

۲.۱. توجه به جایگاه حقیقی روحانیت:

«اصلاح حوزه، مقدمه قرارگرفتن روحانیت در جایگاه حقیقی خود، یعنی کارگزاری نبی‌اکرم (صل‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و مسئولیت‌های آن بزرگوار است و آنچه در حوزه باید مورد توجه قرار گیرد ترسیم همین آینده است.»[۳]

۳.۱. ترسیم وضع مطلوب و ایده‌آل حوزه:

«مرحله اول، ترسیم وضع مطلوب و ایده‌آل حوزه در افق بیست، سی‌ساله و برنامه‌ریزی برای آن است.»[۴]

۴.۱. نقش دین در حل مشکلات بشریت:

«حوزه مطلوب، قادر به گسترش هدایت الهی در همه‌جا و رساندن علم دین به سطحی است که قادر باشد همه گره‌های ذهنی و عملی بشر را در دنیای پیچیده امروز با سرانگشت گره‌گشای دین خدا باز کند.»[۵]

۵.۱. موقعیت ویژه جامعه علمی و دینی شیعه:

«نتیجـــه کار امروز جامعه علمی و دینی شـــیعه، می‌تواند با همه کاری که توســـط روحانیت شیعه در طول تاریخ انجام شده برابری کند.»[۶]

---

۱. برگرفته از کتاب «حوزه و روحانیت در نگاه رهبری از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۸».
۲. همان، صفحات ۵۸ و ۶۶.
۳. همان، صفحه ۶۷.
۴. همان، صفحه ۱۸۶.
۵. همان.
۶. همان، صفحه ۹۲.

۶.۱. الگوی عالم دینی در ایجاد تمدن اسلامی:

«حرکت نظام اسلامی به سوی برپایی تمدن اسلامی است و امام، الگوی عالم دینی در ایجاد تمدن اسلامی است.»[۱]

۷.۱. مدیریت تحول و نهادینه‌شدن آینده‌نگری در حوزه:

«تحول حتمی است؛ اما باید مدیریت شود. بر این اساس، آینده‌نگری و نهادینه‌شدن آن در حوزه ضرورت دارد.»[۲]

۸.۱. کارگزاری رسالت انبیا در جامعه کنونی:

«سازمان روحانیت کارگزار و متکفل رسالت انبیا در جامعه کنونی است.»[۳]

۹.۱. حرکت جهت‌دار به‌سمت حاکمیت و اقامه دین:

« آن چیزی که باید محور باشد، حرکت جهت‌دار به‌سمت حاکمیت و اقامه دین در حوزه‌ها است.»[۴]

۱۰.۱. پرورش علمای دین:

«پرورش علمای دین، باید به عنوان یکی از رسالت‌های اصلی حوزه‌های علمیه موردتوجه قرار گیرد.»[۵]

۱۱.۱. پاسخگویی به نیاز مردم و جامعه:

«فلسفه وجود حوزه علمیه، پاسخگویی به نیاز مردم و جامعه است.»[۶]

۱۲.۱. توجه به مسائل کشور، نظام اسلامی و دنیای امروز:

«مسائل روحانیت و حوزه، پیوندی ناگسستنی با مسائل کشور، نظام اسلامی و دنیای امروز دارد.»[۷]

۱۳.۱. مأموریت حوزه در جامعه:

«مأموریت حوزه در جامعه، فهم، تبلیغ و نوآوری در فهم مسائل روز است.»[۸]

۱۴.۱. توجه به زندگی مردم و ایجاد الگوی جامعه اسلامی:

«هدف از وحدت حوزه و دانشگاه، تکمیل زندگی مردم و ایجاد جامعه الگوی اسلامی است.»[۹]

۱۵.۱. انتظارات عمده از حوزه:

«انتظار عمده از حوزه، تدوین و تنقیح قوانین مورد نیاز نظام، تکفل مسئولیت‌های حوزوی، تدوین نگرش انقلاب‌اسلامی و مقابله با تهاجم فرهنگی است.»[۱۰]

---

۱. همان، صفحه ۲۷۱.
۲. همان، صفحه ۷۲.
۳. همان، صفحه ۲۳.
۴. همان، صفحه ۲۶۰.
۵. همان، صفحه ۲۵.
۶. همان، صفحه ۲۵.
۷. همان، صفحه ۲۵.
۸. همان، صفحه ۳۱.
۹. همان، صفحه ۳۳.
۱۰. همان، صفحه ۶۵.

۱۶.۱. کارهای اصلی مورد توقع از حوزه:

«کار اصلی مورد توقع از حوزه، مرجعیت، تربیت مدرس، تحقیق و تألیف، قضا و تبلیغ است و انجام این مسئولیت بدون تشکیلات و برنامه‌ریزی میسر نیست.»[۱]

۱۷.۱. پرهیز از فعالیت‌های جانبی:

«تا زمان تسلط بر فعالیت‌های اصلی، حوزه باید از فعالیت‌های جانبی پرهیز کند و تکمیل مدیریت حوزه باعث افزایش دایره اقتدار آن خواهد شد.»[۲]

۱۸.۱. مسیر اعتلای حوزه‌های شهرستان‌ها:

«حوزه‌های شهرستان‌ها باید به‌سطح پیشینه‌های فرهنگی‌شان اعتلا یابند.»[۳]

۱۹.۱. حفظ جایگاه حوزه مشهد:

«حوزه مشهد تحقیقاً دومین حوزه جهان تشیع است.»[۴]

۲۰.۱. توجه به نقش سیاسی حوزه در جامعه:

«نقش حوزه در سیاست، حاکمیت دین در همه امور زندگی[۵] و تربیت رهبران آینده انقلاب و کشور است.[۶] و بر این اساس، لازم است مدل تقویت بعد سیاسی حوزه مورد طراحی قرار گیرد.»[۷]

---

۱. همان، صفحه ۱۷۶.
۲. همان، صفحه ۲۰۸.
۳. همان، صفحه ۱۷۱.
۴. سخنرانی مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۶ در مشهد.
۵. صفحه ۴۱.
۶. صفحه ۵۰.
۷. صفحه ۲۰۳.

۲. فروض اساسی در تدوین سند چشم‌انداز

۱.۲. در سند چشم‌انداز، روحانیت به عنوان استمرار امامت در عصر غیبت کبری، مورد توجه قرار گرفته است؛

۲.۲. در تدوین سند چشم‌انداز، حوزه علمیه و روحانیت به صورت یکپارچه و در کنار هم قرار دارند؛

۳.۲. چشم‌انداز حوزه و روحانیت، در عصر تشکیل حکومت‌اسلامی و با رعایت مقتضیات تشکیل حکومت، مورد تدوین قرار می‌گیرد؛

۴.۲. استقلال حوزه علمیه خراسان بر اساس تدبیر امام راحل‌ؒ و مقام معظم رهبری(مدظله‌العالی) در این سند مورد توجه قرار گرفته است؛

۵.۲. تنظیم چشم‌انداز حوزه و روحانیت، برای سه استان خراسان رضوی، شمالی، جنوبی مد نظر قرار می‌گیرد؛

۶.۲. تنظیم چشم‌انداز حوزه و روحانیت، با رویکرد رسالت‌محور و نه سازمان‌محور صورت می‌پذیرد؛

۷.۲. چشم‌انداز حوزه علمیه خراسان، در استمرار سند چشم‌انداز کشور برای افق ۱۴۱۴ ه.ش در نظر گرفته شده است؛

۸.۲. آرمان حوزه علمیه و روحانیت، احیای تمدن نوین اسلامی است؛

۹.۲. محدوده جغرافیایی متناسب با موارد ذیل موردتوجه قرار گرفته است:

۱,۹,۲. تعیین محیط جغرافیایی

۱.۱.۹.۲. مشهد؛

۲.۱.۹.۲. خراسان رضوی، شمالی و جنوبی؛

۳.۱.۹.۲. شمال، شرق کشور و کشورهای همجوار؛

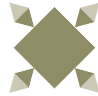
۴.۱.۹.۲. کشورهای تحت نفوذ زبان و فرهنگ فارسی، شبه قاره، آسیای مرکزی.

۲,۹,۲. تعیین محیط انسانی (با توجه به مختصات جغرافیایی)

۱.۲.۹.۲. مجاوران و زائران حضرت رضاؑ؛

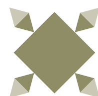
۲.۲.۹.۲. شیعیان اثناعشری؛

۳.۲.۹.۲. مذاهب، فرق و نحله‌های فکری فعال در شرق کشور، کشورهای همجوار و شرق اسلامی.

فصل چهارم

چشم‌انداز حوزه علمیه خراسان در افق ۱۴۱۴

سند چشم‌انداز حوزه علمیه خراسان

بـا اســتفاضه از خداوند علیم و قرآن حکیـم، در پرتو آموزه‌های مدینــه‌ی نبوی(ص) و باب ارجمنــد آن مولی‌الموحدیــن(ع) و با اســتضائه از انوار همارە تابنــاک عالم‌آل‌محمد(علیهم افضل صلوات‌المصلین) و استعانت از محضر بقیه‌الله فی‌الارضین(عج) و با تعهد به آرمان‌های رفیعِ بزرگ مرجع بزرگ عالم اسلام، سید فقیهان و عارفان، حضرت امام‌راحل(ره) و خلف فرزانه و برومندِ ایشان رهبر معظم انقلاب‌اسلامی(مدظله‌العالی) و در امتداد راه عالمان و فرزانگان حوزه‌های علمیه بویژه حوزه کهن خراسان و با الهام از چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران:

حوزه علمیه خراسان در افق ۱۴۱۴؛

دومین حوزه علمیه شیعی در عرصه تفقه، تولید علم و زمینه‌سازی نظام‌های دینی و تمدن نوین اسلامی در جهان، مرجع اصلی فرهنگ و معارف اسلامی در منطقه،
الهام‌بخش در تربیت عالمان متقی، متعهد و کارآمد و برخوردار از سازمان‌های بالنده و هم‌افزا خواهد بود.

ویژگی‌ها و الزامات سند چشم‌انداز

حوزه علمیه خراسان در افق ۱۴۱۴ با اتکال بر قدرت لایزال الهی و در راستای احیای تمدن نوین اسلامی دارای ویژگی‌ها و الزامات ذیل خواهد بود:

۱. ویژگی‌ها و الزامات چشم‌انداز در عرصه تهذیب و تربیت:

۱.۱. پرورش‌دهنده علما و روحانیان ایثارگر، مهذب، انقلابی، خردورز و آزاداندیش، باورمند به نقش تمدن‌ساز دین، الگوبخش سبک زندگی اسلامی ـ ایرانی و برخوردار از روابط خانوادگی پایدار؛

۲.۱. برخوردار از نظام جامع و مترقی پرورش اخلاق فردی، اجتماعی، جسمی و روحی طلاب با حاکمیت گفتمان معنویت، اخلاص، حریت، آزاداندیشی و پرهیز از تحجر، گروه‌گرایی و سرسپردگی در حوزه؛

۳.۱. حفظ، ارتقا و فراگیرنمودن روحیه خدمت، تعاون، تواصی به حق، همدلی و همگرایی، عزت‌نفس، مناعت طبع، ساده‌زیستی و زی‌طلبگی.

۲. ویژگی‌ها و الزامات چشم‌انداز در عرصه آموزش:

۱.۲. دارای نظام جامع آموزش پژوهش‌محور بر پایه حاکمیت اخلاق و معنویت و سنت‌های اصیل حوزوی در کلیه سطوح و مقاطع آموزشی بر اساس تفاوت‌های سنی و استعدادی داوطلبان، با تاکید بر روحیه رسالت‌گرایی و پرهیز از مدرک‌گرایی؛

۲.۲. اولین حوزه جهان تشیع در عرصه علوم و معارف قرآن و حدیث، ادبیات عرب، خطابه و تبلیغ؛ و حوزه برتر در فقه و اصول، فلسفه و کلام اسلامی و برخوردار از رشته‌های متنوع در سطوح عالی و مقطع اجتهاد؛

۳.۲. ارایه‌دهنده الگوی برتر و فراگیر در زمینه آزاداندیشی، نظریه‌پردازی، نقد و مناظره و پاسخگویی به شبهات و انتخاب اول استعدادهای برتر منطقه نسبت به سایر حوزه‌ها و مراکز آموزش عالی جهت تحصیل علوم و معارف اسلام؛

۴.۲. برخوردار از مدارس، مراکز علمی در عرصه تفقه و تولید دانش تمدنی با تاکید بر رویکرد بین‌رشته‌ای و بازتولید متون غنی و کارآمد.

۳. ویژگی‌ها و الزامات چشم‌انداز در عرصه تحقیق و پژوهش:

۱.۳. پیشتاز در کارآمدساختن علوم حوزوی بر اساس نقشه علمی و نقشه جامع مهندسی فرهنگی کشور، دارای نظام تحقیقات محصول‌محور و برخوردار از برنامه‌های مدون و جامع تربیت محقق در سطوح و عرصه‌های مختلف پژوهشی؛

۲.۳. برخوردار از سامانه منسجم و هماهنگ توزیع تولیدات علمی علوم اسلامی با تعامل و حمایت سایر مراکز حوزوی و غیرحوزوی؛

۳.۳. ناشر برتر پژوهشی در سطح جهان اسلام و قطب علمی پژوهشی قرآن، حدیث و ادبیات

عرب در سطح منطقه؛

۴.۳. انتخاب اول پژوهشگران تراز اول جهان اسلام برای گذراندن فرصت‌های مطالعاتی و تعاملات و همکاری‌های پژوهشی؛

۵.۳. دارای مجهزترین کتابخانه دیجیتالی علوم و معارف‌اسلامی در منطقه؛

۶.۳. برخوردار از مراکز پژوهشی و پژوهشگاه‌های پیشگام در عرصه تفقه و تولید دانش تمدنی.

۴. ویژگی‌ها و الزامات چشم‌انداز در عرصه مدیریت و تشکیلات:

۱.۴. برخوردار از کارشناسان خوشخو، متخصص، باتجربه و خلاق در مراکز صفی و ستادی.

۲.۴. برخوردار از مدیریت جهادی، تشکیلات مدیریتی و سازمان‌های هم‌افزا، تحول‌آفرین و منعطف متناسب با رسالت حوزه علمیه با پرهیز از دیوان‌سالاری و چرخش اداری؛

۳.۴. برخوردار از سرمایه‌های فرهنگی، اجتماعی گسترده و کارآمد در عرصه دین، برآمده از تشکل‌های فراگیر طلاب و مدرسین و ساماندهی پشتوانه‌های مردمی؛

۴.۴. برخوردار از منابع مالی پایدار، با تکیه بر إحیای سنت‌های حسنه نذر، وصیت، وقف، خمس و زکات و حمایت‌های خیرین و عدم‌وابستگی به بودجه‌های دولتی؛

۵.۴. پرورش‌دهنده و تأمین‌کننده کادر مدیریتی توانمند برای نیازهای مراکز حوزوی؛

۶.۴. شکل‌دهنده نهاد فراآموزشی و برخوردار از تنوع سازمانی در عرصه‌های آموزشی، پژوهشی، تبلیغی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی؛

۷.۴. برخوردار از نیروی انسانی متعهد، متخصص، انقلابی و کارآمد در ابعاد مدیریتی، علمی، تربیتی و تبلیغی و تأمین‌کننده نیروی‌انسانی بسنده و شایسته برای نظام‌اسلامی.

۵. ویژگی‌ها و الزامات چشم‌انداز در عرصه تبلیغ و اطلاع‌رسانی:

۱.۵. برخوردار از مبلغان توانمند، عالم و مهذب، تحول‌آفرین، آشنا به روش‌ها و فنون تبلیغ دین در دنیای معاصر، دارای قدرت فعال‌سازی تفکر در مخاطب، بی‌اعتنا به زخارف دنیوی، هدایتگر نفوس به سمت توحید؛

۲.۵. پشتیبانی و حمایت عرصه تبلیغ و اطلاع‌رسانی با حضور حائزان رتبه اجتهاد و تولید علم و دانش در تراز اجتهاد برای فعالیت‌های عرصه تبلیغ و اطلاع‌رسانی؛

۳.۵. تامین کننده مبلغان کارآمد، آشنا با زبان و مهارت‌های تبلیغ در سطح استان و منطقه.

۶. ویژگی‌ها و الزامات چشم‌انداز در عرصه تعامل با نظام اسلامی:

۱.۶. پشتیبان و حافظ نظام‌اسلامی و ولایت فقیه، برخوردار از اساتید آگاه، بصیر و زمان‌شناس و ساختارهای علمی پویا جهت پاسخگویی به نیازهای مردم و نظام اسلامی مبتنی برفقه‌جواهری؛

۲.۶. نماد تبلور فرهنگ جهاد، شهادت، ایثارگری و سیاست‌مداری در امت اسلامی با تاکید بر همگرایی و وحدت؛

۳.۶. فعلیت‌دهنده به ظرفیت‌های زیارت، الهام‌بخش و تاثیرگذار در طراحی تمدن اسلامی و

تمدن‌سازی دینی در منطقه؛

۴.۶. پاسدار هویت و ارزش‌های انقلاب‌اسلامی و بسط‌دهنده عدالت‌محوری در جامعه؛

۵.۶. دارای تعامل گســترده با حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌های داخل و خارج در جهت ایجاد جامعه الگوی اسلامی.

الزامات تحقق سند چشم‌انداز

۱. راهبری و پیشبرد سند: شـورای برنامه‌ریزی مدیریت حوزه علمیه خراسان، به عنوان بالاترین نهاد برنامه‌ریزی حوزه علمیه خراسـان، متولی هدایت، راهبری و تحقق ســند چشم‌انداز خواهــد بود و با تأســیس دفتر طرح و برنامه دبیرخانه شــورای برنامه‌ریــزی، این راهبری اجرایی خواهد شد.

۲. اعتباربخشـــی سند: سند چشم‌انداز حوزه علمیه خراسان می‌بایست در مدت سه‌ماه از تصویب این ســـند، در سطح مدیریت عالی و مدارس حوزوی، مرکز مدیریت، در سطح کشور و در سطح جهان تشیع (نجف و ...) اعتباربخشی گردد؛

۳. فرهنگ‌سازی: مجریان سند چشم‌انداز موظفند تا تحققق کامل سند چشم‌انداز در افق ۱۴۱۴، فرهنگ‌سازی مناسب و لازم را با تولید و ترویج گفتمان چشم‌انداز (در فضای حوزه، عموم جامعه و سطح نخبگانی کشور) پدید آورند؛

۴. تدوین راهبردها: راهبردهای سند چشم‌انداز حوزه لازم است بر اساس عوامل عمده در تحقق ســند (قوت‌ها، فرصت‌ها، ضعف‌ها و تهدیدها) استخراج و تبیین شود و اهم اقدامات آن نیز به صورت دقیق و مبسوط، تنظیم گردد؛

۵. بازبینی ساختار کلان: الزامات کلان ساختاری سند چشم‌انداز، می‌بایست ضمن تطبیق با ساختار فعلی حوزه، به صورت دقیق تبیین و طراحی گردد؛

۶. مبتنی‌شدن بر نظام برنامه‌ریزی: سند چشم‌انداز حوزه علمیه خراسان می‌بایست بر پایه نظام صحیح برنامه‌ریزی (اهداف، برنامه‌های میان‌مدت و برنامه‌های سالانه) تنظیم و ترسیم گردد؛

۷. تشکیل کارگروه تحقق سند چشم‌انداز: کارگروهی با محوریت مرکز مدیریت حوزه، با هدف هماهنگی و هم‌افزایی نهادهای حوزوی، به منظور مشارکت در تحقق سند چشم‌انداز تشکیل شود؛

۸. بازنگری و ویرایش ســـند چشـــم‌انداز: لازم است متن سند چشـــم‌انداز حوزه علمیه خراســـان و نیز الزامات و ویژگی‌های آن تا زمان تحقق کامل ســـند در افق ۱۴۱۴، هر ســـاله مورد بازنگری قرار گرفته و در صورت لزوم ویرایش گردد.

و آخر دعوانا أن‌الحمد لله رب‌العالمین